



Language and Culture Archives

Uripé wong murka

Karijoredjo, Paide

©1995, SIL International License

This document is part of the Language and Culture Archives of SIL International. It may not meet SIL standards for formal publication but it is shared ‘as-is’ in order to make the content available under a Creative Commons license:

Attribution-NonCommercial-

ShareAlike



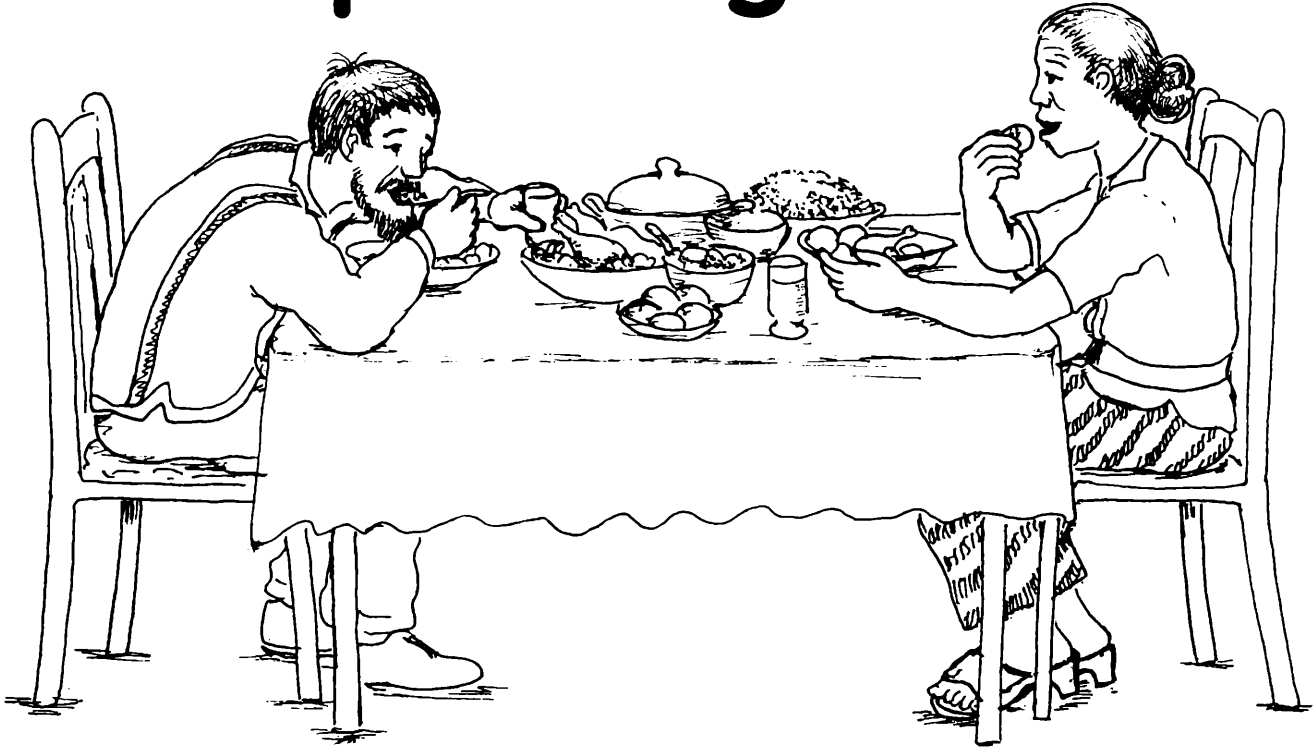
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>).

More information is available at: www.sil.org/resources/language-culture-archives.

This document is missing pages in the original from which this scan was made.

Original book is missing pages 15,16,29 & 30

Uripé Wong Murka



Uripé Wong Murka

Verteld
door
Paidie Karijoredjo

Instituut voor Taalwetenschap
Paramaribo

Illustraties: J. W. Kuisch

Samenstelling en computeradvies: E. Speyers

Redactie: A. Sisal

Serie leesboekjes in het Surinaams Javaans

Instituut voor Taalwetenschap (SIL)

Postbus 1919, (Andirastraat 54)

Paramaribo-Zuid, Suriname

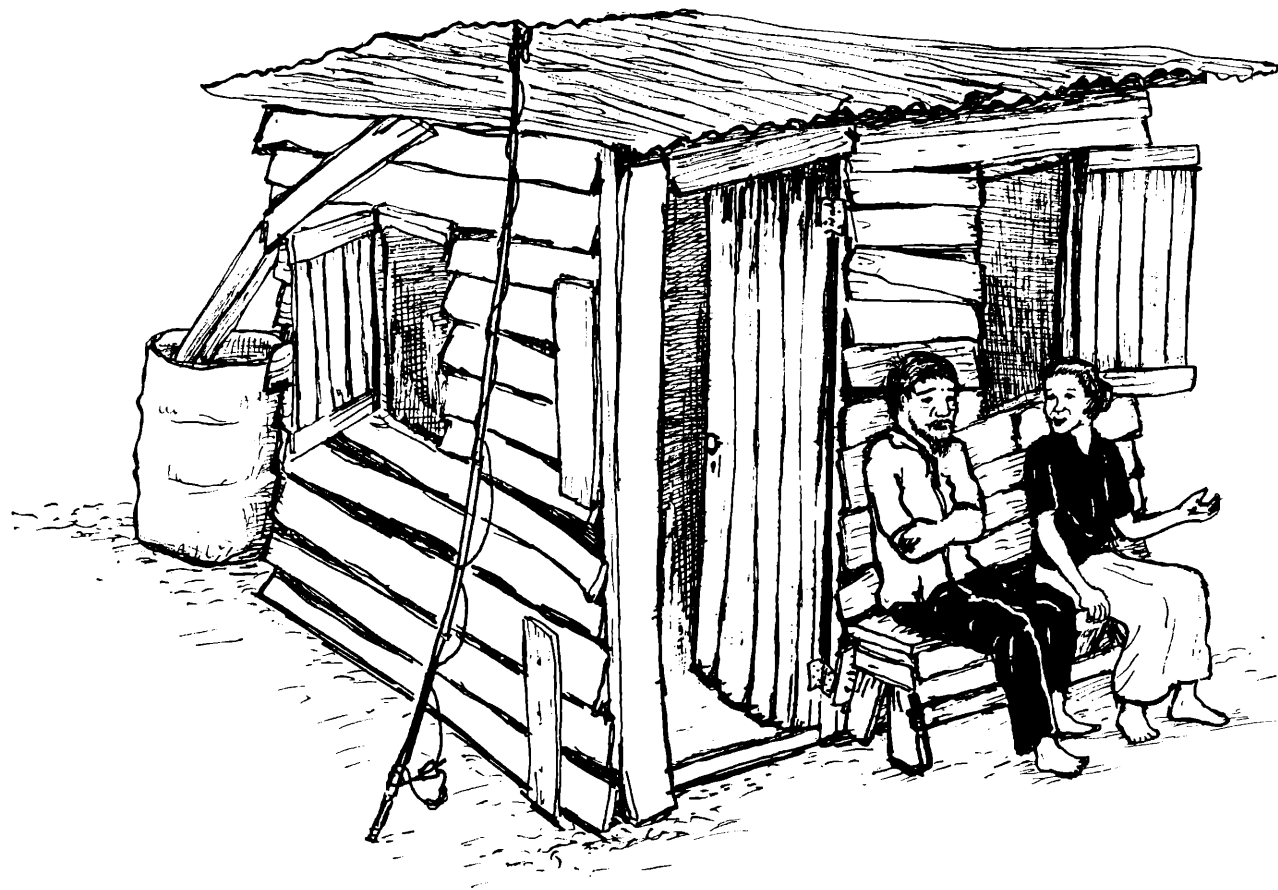
© 1995 Instituut voor Taalwetenschap (SIL)

Alle rechten voorbehouden

M

Printed in Suriname

Uripé Wong Murka



Dongé Simbah lanang ndongèngké iki, aku ijik nduwé umur sangang taun. Tekan sepréné aku ora bisa lali, jalaran aku nampa piwulang sing apik tenan. Dongèngané Simbah ngéné:

Ing sakwijiné désa ènèng wong tuwa sakjodo sing jenengé pak Trimó lan mak Susah. Wong loro kuwi sing manggon nang désa kono wis pirang-pirang taun, nanging ora tau nduwèni kerjanaan sing kenèng dijagaké. Omahé pak Trimó wong loro kuwi sing tyilik déwé nang désa kono. Gedèké plangah pating gedagrèk, mulané njero ya bisa kétok sangka njaba lan payoné ya wis botyor kabèh. Omahé doyong, semungguné ketendang asu waé wis ambruk.



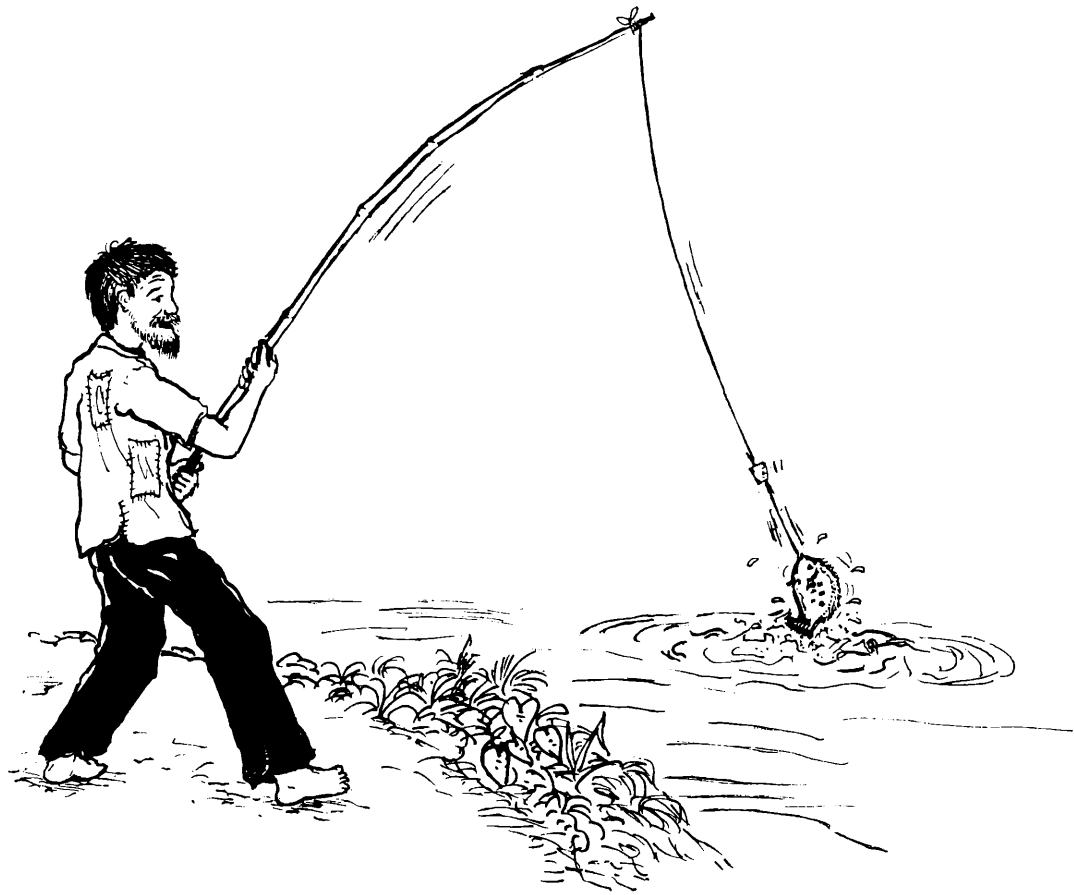
Pak Trimo saben dina budal mantying nang tengah alas. Nèk dongé éntuk iwak ya nduwé lawuh, nanging nèk ora éntuk ya ora nduwé apa-apa dina iku.

Ing sakwijiné dina dèkné budal mantying kaya saklumrahé. Dèkné njagong nang pinggir got kono karo nglamun: “Apa uripku iki slawas-lawasé bakal kaya ngéné waé ya? Mosok aku iki saben dina kudu metongkrong nang pinggir got karo pantying iki?”



Pak Trimo dina iku sing mantying karo mikirké uripé. Lah kok ujuk-ujuk patyingé kesendal. Pak Trimo terus narik pantyingé, nanging kok krasa abot banget. Mikiré: “Wah, iki mesti iwak gedé, dina iki aku bakal mangan énak tenan.”

Sing narik pantyingé karo sikilé mantyat lemah lan tangané ngèwèl-ngèwèl.

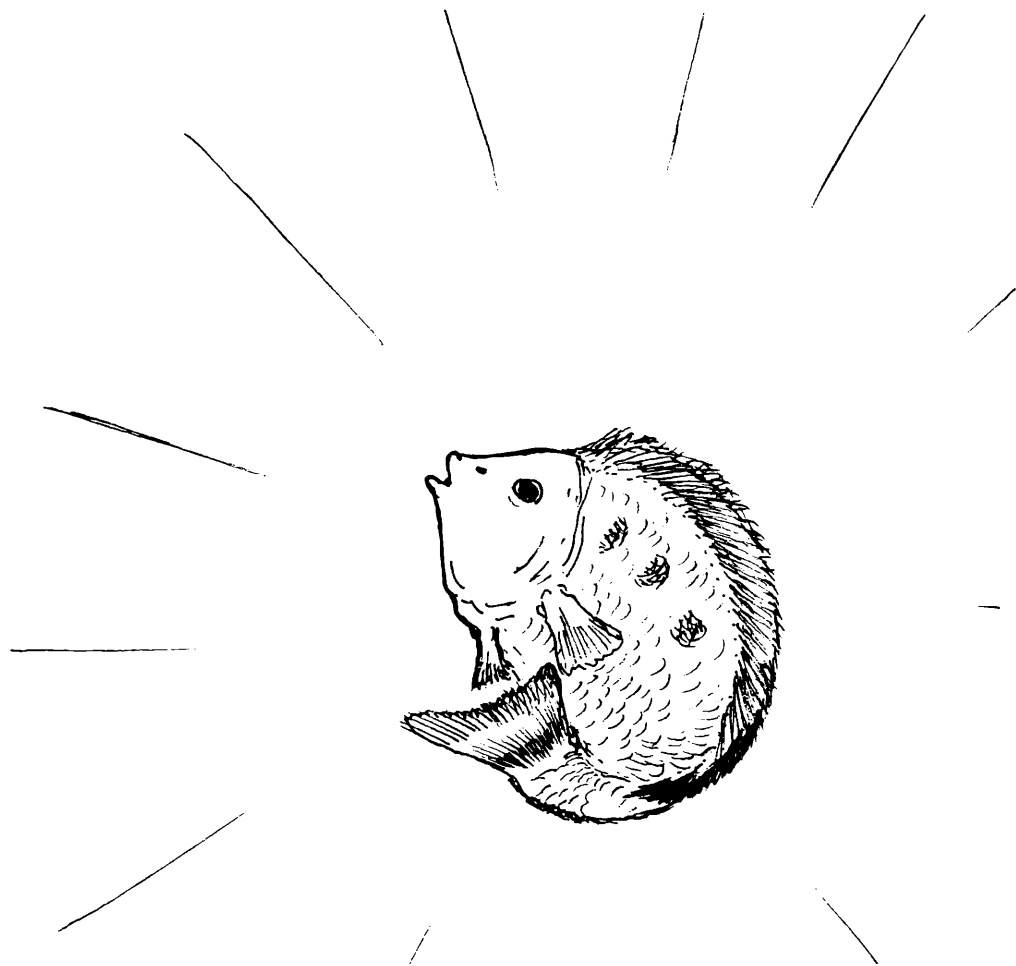


Kadung wis kétok iwaké pak Trimo nggumun. Nggumuné, iwak sing abot tarikané mau gedéné kok namung sak èpèk-èpèk.

“Lo, lah iwak seméné tyiliké kok aboté éram-éram ya?” Pak Trimo sing nggumun ora wis-wis, mulané iwaké ya terus dimatké tenan.



Kadung dimatké sing tenanan dèkné weruh nèk iwaké iku iwak mas. Wah, bungahé pak Trimo ora ènèng entèké. Iwaké terus gelis-gelis diutyuli sangka pantyingé. Nanging sangking durung pretyaya, iwaké terus dimatké sepisan menèh. Pak Trimo nitèni nèk iwaké selot suwi selot tambah apiké lan rupané pating kerlip. Iwaké terus nyuwara: “Kenèng apa aku kok mbok pandeng waé? Apa ta sing maraké kowé nggumun?”



Sakbaré iku iwaké terus ngomong: “Kowé saiki bisa njaluk apa waé sing mbok kepéngini?”

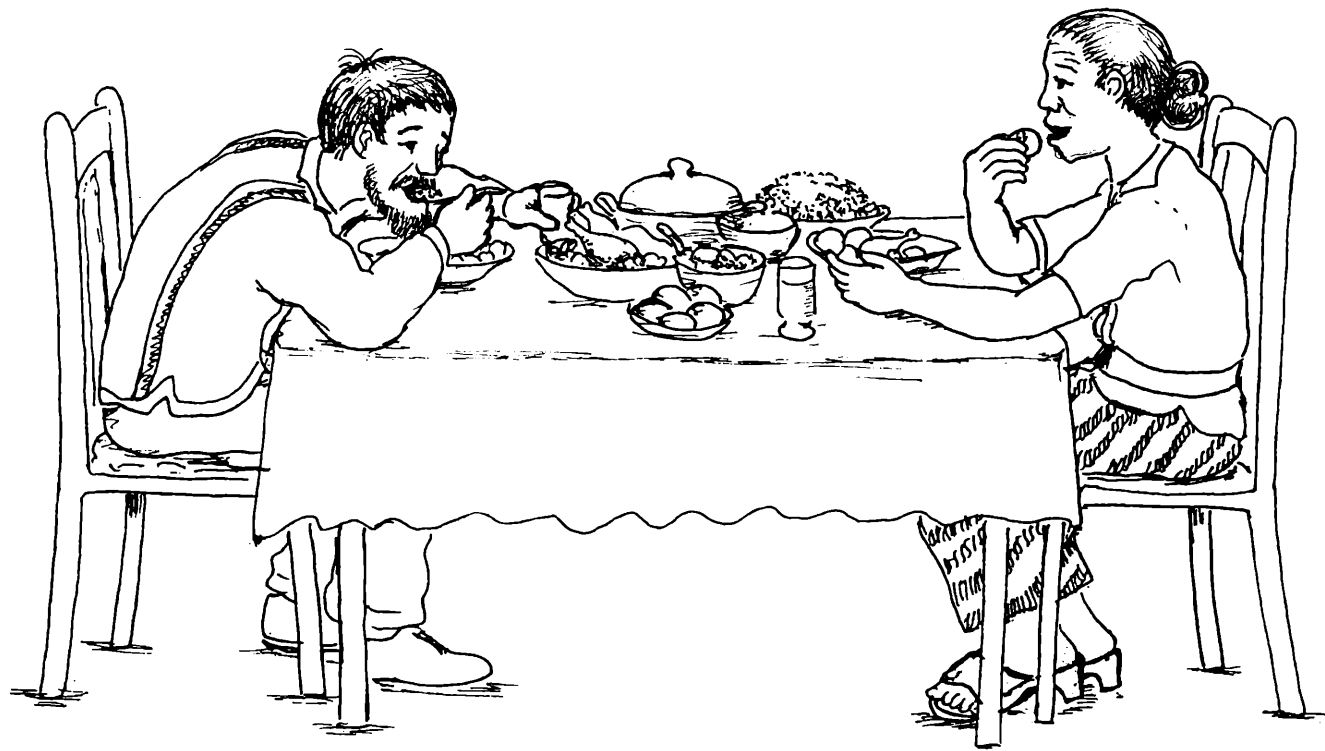
Pak Trimu semaur: “Aku kepéngin nduwé omah gedé. Aku uga kepéngin nggolèk sandang pangan sing gampang lan èntèng.”

Iwaké semaur: “Apik, mengko nèk kowé mulih, apa jalukanmu wis keturutan lan sembarang wis pepak nang omahmu.” Pak Trimu pantyingé gelis-gelis digulung lan dèkné terus ngetyiput mlaku mulih. Nang dalan dityeluki kantya-kantyané wis ora ngrèwès, sangking ndang kepéngin ngerti omongané iwak mau ènèng nyatané apa ora.



Tekan omah pak Trimo kagèt, awit omahé sing mauné doyong saiki malih dadi omah sing apik déwé nang désa kono. Dèkné mlebu omah, terus weruh bojoné énak-énak njagong nang krosi goyang.

Omahé saiki pepak karo blanja lan wis ora kekurangan apa-apa menèh. Saiki pak Trimo lan mak Susah dadi wong sing sugih déwé nang désa kono.



Sangking bungahé, mak Susah terus olah-olah lan ora let suwi pada bebarengan mangan énak. Sakwisé rampung sing mangan, mak Susah terus ngomong karo pak Trimu: “Pak, apiké sésuk ésuk kowé balik menèh nang nggon sing mbok pantyingi. Iwaké dityeluk lan kana nembunga, njaluk omah sing moro gedé. Aku uga dijaluké rupa mas sakwernané, kaya déné gelang, kalung, ali-ali, tyutyuk lan liya-liyané menèh.”



Pak Trimo sakjané wegah budal, nanging dèkné wedi nèk dinesoni bojoné, mulané ésuké dèkné ya terus budal.

Tekan nggoné kono pak Trimo tyeluk-tyeluk iwaké. Ora let suwi iwaké ngétok. Pak Trimo terus nembung sembarang sing dijaluk karo bojoné. Iwaké semaur: “Kana mulih, awit apa sing mbok tembung saiki ya wis ènèng kabèh nang omahmu.” Pak Trimo terus gelis-gelis mulih. Tekan omah dèkné weruh nèk bojoné wis nampa sembarang sing dijaluk mau. Nanging mak Susah meksa durung trima, ijik kepéngin nduwé barang liyané-liyané menèh.



Mak Susah ngomong karo sing lanang: “Rungoké sing apik ya Pak, sésuk kowé balika menèh nang nggoné iwaké njaluk montor anyar lan njaluk omah sing gedéné kaya omahé ratu. Aku uga dijaluké bediende sing okèh supaya aku bisa urip kaya ratu.”

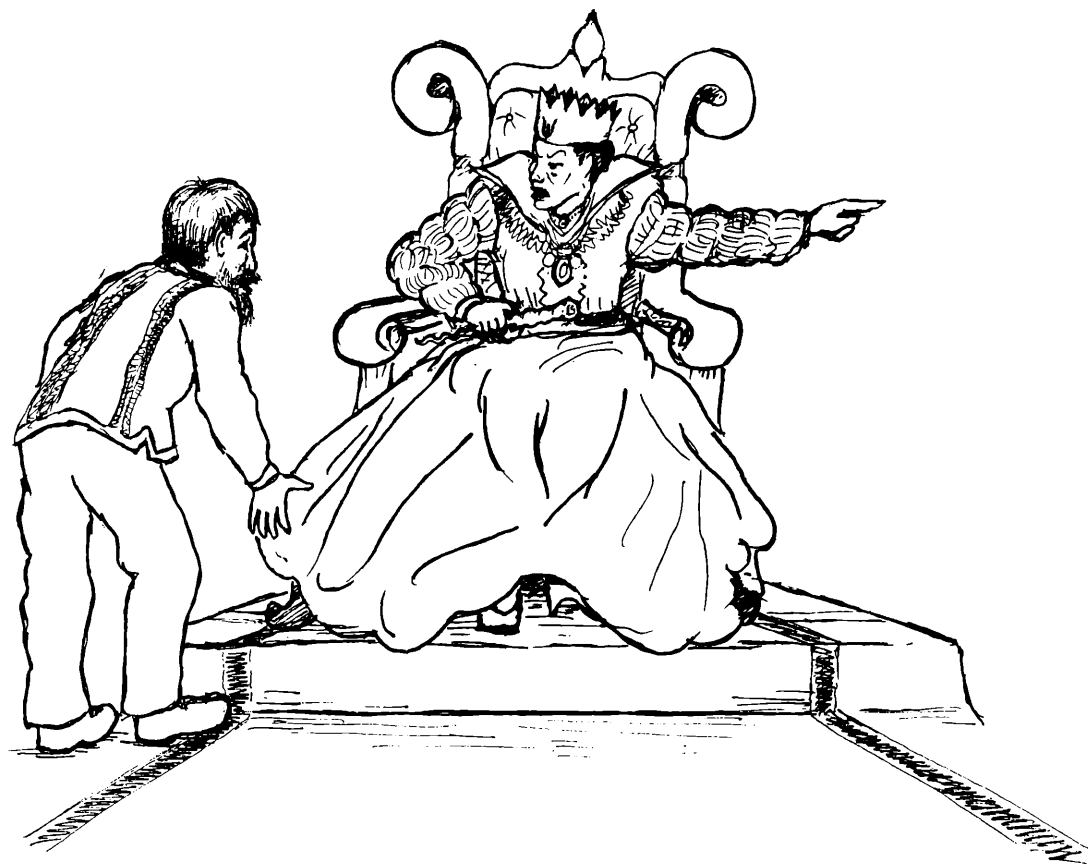
Pak Trimu ora seneng tukar-padu, mulané nuruti penjalukané bojoné. Liyané dina dèkné budal nang nggoné iwaké menèh.



Tekan kono dèkné tyeluk-tyeluk iwaké nembung sembarang sing dijaluk karo bojoné.

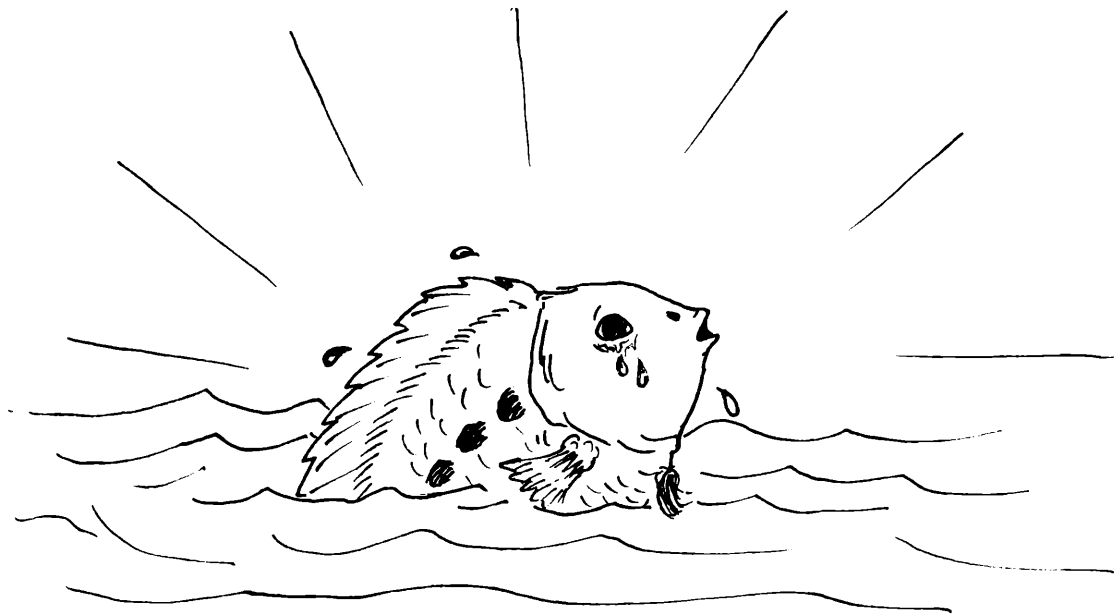
Iwaké semaur: “Kana mulih, saiki uga jalukané bojomu wis keturutan lan wis ènèng kabèh nang omahmu.”

Pak Trimmo terus mulih lan tekan omah dèkné weruh bojoné njagong kaya ratu tenan. Saiki bediende pirang-pirang kerja nang omahé. Pak Trimmo ayem atiné, awit dèkné weruh bojoné mèsèm sangking bungahé. Dèkné mikir: “Saiki aku wis ora usah balik menèh nang nggoné iwaké.”



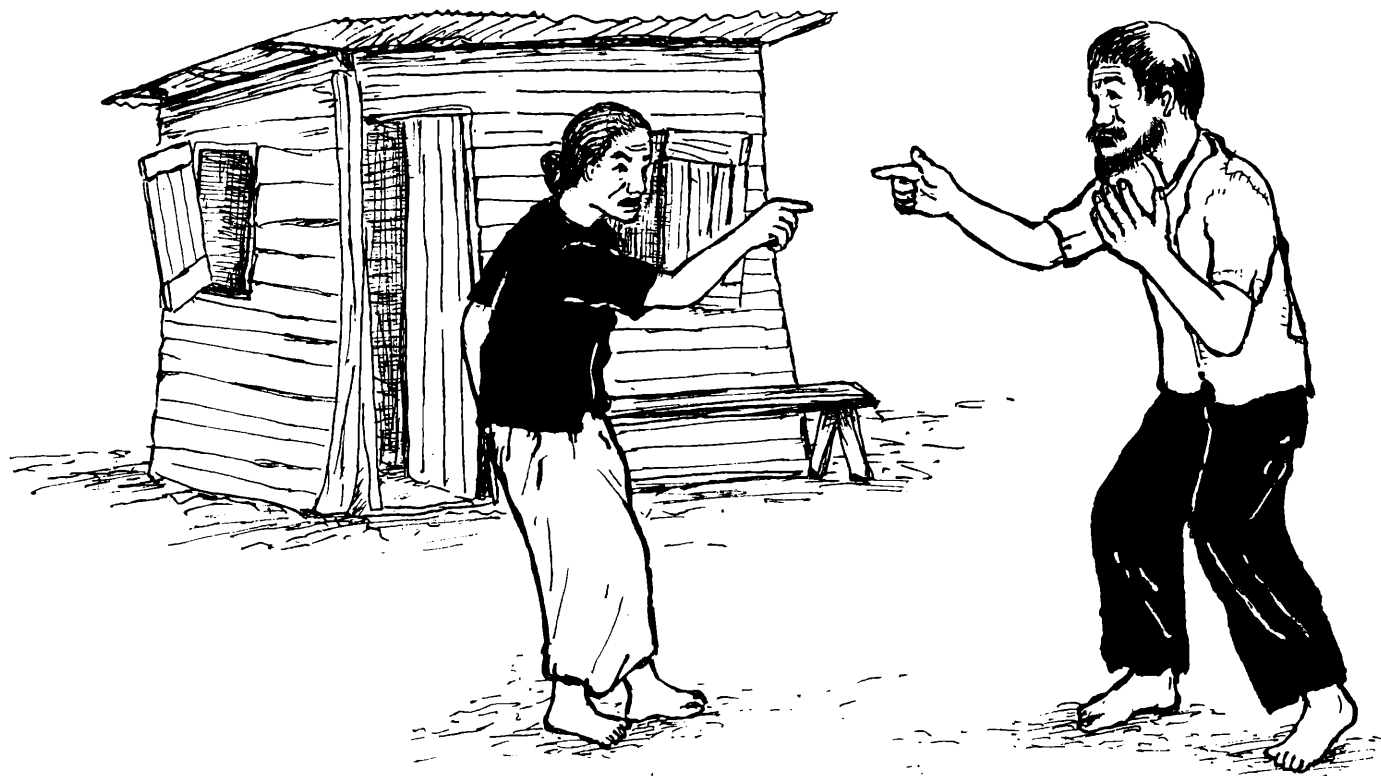
Pak Trimo semaur: “Aku moh nembung barang kaya ngono kuwi, awit ora ènèng wong siji waé sing bisa kaya Gusti Allah. Kowé kok nduwèni jalukan sing nylenèh banget ngono!”

Mak Susah saiki nesu tenan krungu bojoné ora gelem budal. Pak Trimo dilok-lokké: “Kowé iku wong goblok. Wong lanang kok gobloké ngungkuli sapi pengung. Aku kepéngin nduwèni kwasa kaya Gusti Allah, supaya wong kabèh pada nyembah aku! Kana ndang budal nembung iwaké menèh!” Pak Trimo iku sajiwjiné wong sing ora seneng tukar-padu, mulané dèkné terus budal nang nggoné iwaké menèh.



Tekan nggon pantyingan kono dèkné terus nembung iwaké apa sing dijuluk karo bojoné. Iwaké semaur: “Rungoké sing apik pak Trimó. Aku ora nyana nèk kowé wani nembung aku barang sing kaya ngono kuwi. Aku bisa nulungi kowé sakwantyi-wantyi, nanging saiki kowé ndadèké sediné atiku tenan, awit kowé njaluk barang sing mokal. Aku ora bisa ngekèki penjalukanmu kuwi. Kowé pantyèn ndadèké kutyiwané atiku.

Saiki apa nduwému kabèh sing sangka nggonku bakal ilang menèh, jalaran uripmu murka. Saiki kowé mlaraté bakal ngungkuli mauné. Kana ndang mulih, aku wis ora bakal ngétok marang kowé menèh.”



Pak Trimu kagèt krungu iwaké ngomong ngono kuwi. Iwaké terus mendelep. Pak Trimu tyeluk-tyeluk sampèk serak, nanging iwaké wis ora ngétok menèh. Pak Trimu sedi banget. Karo ndingkluk dèkné mlaku mulih.

Tekan omah dèkné weruh bojoné nangis nang pojokan. Pak Trimu terus ngomong: “Iki kabèh salahmu déwé. Saiki awaké déwé malah kéréne ngungkuli mauné.” Mak Susah sing nyauri: “Ora salahku, nanging salahmu, awit kowé sing mara nang nggoné iwaké.” Pak Trimu ngomong: “Bener aku sing nang nggoné iwaké, nanging kowé sing meksa aku.” Ya ngono kuwi enggoné wong loro kuwi pada èngkèl-èngkèlan terus.



Nanging snajana digawé tukaran ora bakal nèk uripé bisa apik menèh. Dongèngan iki mblajari awaké déwé nèk wong urip ora kenèng nduwé watek murka. Awit snajan nduwé banda numpuk-numpuk meksa ijik kurang waé lan ora nduwé ati sing lega lan nrima.

Hebzucht

Dit verhaal is door mijn grootvader verteld toen ik nog maar negen jaar oud was. Ik ben dit verhaal nooit meer vergeten, omdat ik daaruit een heel goede les heb geleerd.

Het verhaal gaat over een oud echtpaar, vader Trimo en moeder Susah, die in een dorp woonden. Deze twee mensen woonden daar al vele jaren, maar ze hadden nooit een vaste baan. Hun huis was het kleinste in het dorp. Het dak lekte overal en de planken zaten los. Het huisje was zo bouwvallig dat wanneer een hond er tegen aan zou komen het al in elkaar zou storten. Vader Trimo ging elke dag vissen. Als hij iets gevangen had, dan konden ze die dag iets eten; zoniet, dan hadden ze niets te eten.

Op zekere dag zat hij daar weer te hengelen en dacht bij zichzelf: “Moet ik dan mijn leven lang aan het hengelen blijven?” Terwijl hij daar zo in gedachten verzonken was, voelde hij plotseling dat er aan zijn hengel getrokken werd. Hij trok, maar voelde dat er iets zwaars aan zat. “Dat moet een grote vis zijn; vandaag kan ik in elk geval behoorlijk eten,” dacht vader Trimo. Toen stond hij op, zette zich schrap en trok zo hard hij kon. Met veel moeite kreeg hij de vis uit

't water. Hij keek verwonderd toen hij zag dat het een gewone kleine vis was. Hij vroeg zich af: "Zo'n kleine vis! Waarom is die zo zwaar?"

Stomverbaasd staarde hij naar 't visje; toen ontdekte hij dat het geen gewone vis was, nee, het was een gouden vis. Hij maakte de haak los. Omdat hij het nog niet kon geloven, bekeek hij de vis wat nauwkeuriger. Hij merkte toen dat de vis steeds mooier werd. Plotseling hoorde hij een stem die hem vroeg: "Waarom bekijk je me zo?"

Vader Trimmo schrok en vroeg: "Wat! Je kunt ook praten!" De vis antwoordde: "Ja, ik kan praten!" "Maar hoe is dat mogelijk?" "Ik weet het zelf niet. Wat ik wel weet is dat je elke dag hier komt vissen. Ik heb medelijden met je; daarom krijg je vandaag de gelegenheid om te vragen wat je hebben wilt. Je kunt alles krijgen, maar je moet mij wel eerst weer in het water leggen." Vader Trimmo dacht niet lang na en legde de vis weer in de kreek. De vis vroeg hem: "Wat is je wens dan?" Vader Trimmo zei: "Ik wil zo graag een mooi huis voor mij en mijn vrouw en natuurlijk ook een gemakkelijker leven." "Goed, alles wat je gevraagd hebt zul je krijgen; het gaat op dit moment al in vervulling."

Vader Trimmo pakte zijn hengel en ging snel naar huis. Onderweg werd hij door zijn vrienden geroepen, maar hij schonk er geen aandacht aan. Hij wilde zien of het waar was wat de vis hem had gezegd.

Toen hij thuis kwam schrok hij, want hij had nu het mooiste huis van het hele dorp. Hij ging naar binnen en zag zijn vrouw in een hobbelloze stoel zitten. Er was genoeg eten en er waren diverse goederen. Die twee, die eerst arm waren, zijn nu de rijkste mensen van het dorp geworden. Van blijdschap begon moeder Susah lekker eten klaar te maken en even later zaten ze heerlijk te eten. Toen ze klaar waren zei moeder Susah tot haar man: “Vader, ga morgen terug naar de plaats waar je hengelt. Roep de vis en vraag hem om een groter huis; ook wil ik graag gouden sieraden hebben zoals armbanden, kettingen, ringen en dergelijke.”

Vader Trimo wilde eerst niet gaan, maar omdat hij zijn vrouw niet boos wilde maken, ging hij de volgende dag toch naar de vis toe. Het was nog vroeg in de morgen. Hij begon de vis te roepen. Toen deze kwam, vroeg hij hem alles wat zijn vrouw zo graag wilde hebben.

De vis antwoordde: “Ga naar huis, alles wat ze wil hebben heeft ze nu al in huis.” Vader Trimo liep snel naar huis. Toen hij thuis kwam vond hij alles wat hij had gevraagd.

Maar toch was zijn vrouw nog niet tevreden. Ze zei: “Luister, morgen moet je terug gaan naar die vis. Vraag een nieuwe auto en een huis dat zo groot is als een paleis. Ik wil ook graag veel bedienden hebben, zodat ik als een koningin kan leven.”

Om zijn vrouw tevreden te stellen ging hij daarom de volgende dag weer naar de vis. Hij riep hem weer en vroeg hem alles wat zijn vrouw wilde hebben. De vis zei: “Ga maar naar huis, ook dit keer zullen de wensen van je vrouw vervuld worden.”

Vader Trimmo ging naar huis. Thuis gekomen zag hij zijn vrouw als een koningin op een troon zitten. Er waren ook veel bedienden. Vader Trimmo was erg blij toen hij zag dat zijn vrouw gelukkig was. De vrouw riep hem weer en zei: “Ik ben erg blij en dankbaar dat je die gouden vis hebt ontmoet. Hij heeft ons heel rijk gemaakt, ja de rijksten van het dorp. En toch heb ik nog één verzoek: ga nog één keer naar die vis toe en bedank hem voor alles. Je moet hem daarna vragen of hij mij nog een allerlaatste dienst wil bewijzen. Vraag hem of hij mij aan God gelijk wil maken, zodat alle mensen mij zullen aanbidden. Ga dat aan de vis vragen.”

“Nee,” zei vader Trimmo, “ik zal zoiets nooit vragen, want niemand kan gelijk zijn aan God. Hoe krijg je het in je hoofd om zoiets te vragen.” De vrouw werd erg boos omdat vader Trimmo niet weer naar de vis wilde gaan. Zij begon hem uit te schelden: “Jij bent een domme man. Jij bent dommer dan een koe. Ik zeg dat ik aan God gelijk wil zijn, zodat alle mensen mij zullen aanbidden. Ga dat meteen aan de vis vragen.” Vader Trimmo wilde geen ruzie met zijn vrouw, daarom besloot hij de volgende ochtend toch maar naar de vis te gaan. Daar aangekomen riep hij de vis en vroeg hem wat zijn vrouw gevraagd had. De vis antwoordde: “Luister eens goed. Ik

had nooit kunnen denken dat je mij zoiets durft te vragen. Ik ben steeds bereid geweest om jou en je vrouw te helpen, maar je hebt me heel erg teleurgesteld door dit te vragen. Wat je gevraagd hebt kan ik je niet geven. Nu ga je alles verliezen wat je van mij hebt ontvangen, omdat julie erg hebzuchtig zijn geworden. Daarom zullen jullie voortaan nog armer zijn dan voorheen. Ga nu maar naar huis en kom nooit meer bij mij.”

Vader Trimo schrok toen hij dat hoorde. Hij zag de vis weggaan. Hij riep tot hij er schor van werd, maar de vis bleef weg. Vader Trimo werd heel erg verdrietig en liep met gebogen hoofd naar huis.

Thuis aangekomen trof hij zijn vrouw huilend in een hoek van het huis aan. Vader Trimo zei tegen haar: “Het is allemaal jouw schuld dat het zo is afgelopen.” “Neen,” zei moeder Susah, “het is jouw schuld. Jij bent immers weer naar die vis gegaan.” “Ik ben gegaan,” zei vader Trimo, “maar jij had me ertoe gedwongen.”

Zo beschuldigden ze elkaar. Maar dat bezorgde hen geen beter leven.

Dit verhaal leert ons dat we niet hebzuchtig moeten zijn. Iemand die hebzuchtig is zal nooit tevreden zijn, al zou hij alles in overvloed hebben.

Buku-buku liyané ing tembung Jawa Suriname

1. *Aku blajar numpak sepédah*
2. *Aku ijik kélingan*
3. *Aku ijik kélingan (Buku nomer loro)*
4. *Buku klér-kléran (Buku nomer telu)*
5. *Dongèngané wit katès*
6. *Ik wil ook Surinaams Javaans leren lezen en schrijven*
7. *Iki gambaran apa?*
8. *Katrésnané Bapak*
9. *Kepetuk ula gedé*
10. *Kura kepéngin mabur*
11. *Tulisané Tembung Jawa Suriname*